

Datum
2007-05-31

Beslutande: Sjösäkerhetsdirektören Johan Franson

Föredragande: Sara Hogstadius

Sjöfartsinspektionens tillämpning av begreppet handelsfartyg i bemannings- och behörighetsfrågor

Såvitt avser regler om bemanning och behörigheter definieras idag handelsfartyg som *fartyg som används för handelssjöfart*. Detta tolkningsdokument avser att klargöra hur begreppet skall tillämpas och därmed tydligare visa vilka fartyg inspektionen anser används för handelssjöfart. Det är viktigt att poängtera att detta tolkningsdokument endast gäller i frågor om bemanning och behörigheter och att begreppet handelsfartyg kan komma att användas i andra sammanhang med en annan innebörd.

Sammanfattning

Fartyg som används för handelssjöfart är fartyg som används i en verksamhet där gods eller passagerare transporteras för annans räkning och/eller mot ersättning eller när någon köper en sådan tjänst. Det är således inte tillräckligt att fartyget "finns" i en affärsmässig verksamhet, det måste i sig vara eller utgöra verksamheten. Ett fartyg som används endast i syfte att transportera föraren, eventuell hantlangare och/eller visst arbetsmaterial är inte att anse som handelsfartyg från bemannings- och behörighetssynpunkt.

Grunder

För att ett fartyg ska anses användas för handelssjöfart krävs att den verksamhet fartyg används till innebär att gods eller passagerare transporteras för annans räkning. Det betyder inte nödvändigtvis att någon ekonomisk ersättning utgår för den aktuella tjänsten i det ögonblick den utförs. Någon slags affärsidé torde ligga i grunden för transporten för att den ska kunna ses som handelssjöfart. Fartyget måste ha en egen position i verksamheten. Om så inte är fallet anses inte fartyget vara ett handelsfartyg. Detta kan exemplifieras med advokatfirman XX som i firmans namn innehar en motorbåt. I båten tas ibland, redan existerande eller potentiella, klienter ut på tur. Båten fyller ingen egen funktion för sammankomsten utan klienterna kunde lika gärna ha bjudits ut på lokal eller till kontoret. Båten är

Datum
2007-05-31

då alltså inte att anse som ett handelsfartyg. Om båten istället skulle annonseras ut till allmänheten med arrangerade utflykter mot betalning och således ha som verksamhet att ta ut passagerare är den att se som ett handelsfartyg. Detta oaktat att advokatfirmans (ägarens) huvudsakliga verksamhet är en helt annan. Om en person i skärgården privat köper in en isbrytare för att kunna ta sig ut från sin ö på vintern sysslar han eller hon inte med handelssjöfart bara för att det är en isbrytare som framförs. Men isbrytaren i Norrköpings hamn som jobbar för att fartygen ska kunna ta sig in och ut har som verksamhet att se till att handelssjöfarten flyter på även vid is, varför den är att anse som ett handelsfartyg.

Med att något sker för annans räkning menas att någon annan än fartygets redare ska ha begärt tjänsten och/eller betalat för den. Betalningen behöver inte nödvändigtvis utges i pengar för att det ska anses som betalning. Betalningen kan ske antingen genom faktiskt betalning eller det kan ingå i det pris man betalar för något annat, exempelvis om skärgårdspensionatet hämtar sina gäster på fastlandet då det inte finns någon annan möjlighet att ta sig dit. Fartyget i sig är då en egen del av verksamheten. För annans räkning "tvättas inte bort" för att den egna verksamheten tjänar pengar på affären och annars skulle gå omkull. Det innebär också att transporter av privat natur, även om det innebär transport av gods eller passagerare, inte heller omfattas av begreppet handelssjöfart.

Exempel

Nedan angivna exempel avser endast att tydliggöra vissa tveksamma fall av tillämpningen och är på intet sätt att se som en uttömmande uppräkningslista. Särskilda omständigheter i det enskilda fallet kan i realiteten innebära att Sjöfartsinspektionens bedömning av fartyget blir en annan än den som exemplifieras här. Observera att det även finns vissa exempel i den övriga texten.

Handelsfartyg

Behandlingshem – Då fartyget används som en del av verksamheten, till exempel när turer med fartyget ingår som en del i ett behandlingsprogram.

Räddningstjänsten – Även om dessa fartyg inte bedriver transport av gods eller passagerare för annans räkning i den traditionella bemärkelsen av vinstdrivande verksamhet finns det ändå stora likheter. Det bedrivs de facto en verksamhet där transport av passagerare för annans räkning ingår och där fartyget är en betydande del. Verksamheten måste därför anses innefattas i begreppet handelssjöfart.

Inte handelsfartyg

Provturer – En fritidsbåt som tas ut på provtur hos försäljaren oavsett om det är den potentiella köparen eller säljaren som kör används inte till handelssjöfart.

Datum
2007-05-31

Varv – Provkörning av båtar vid varv vars enda syfte är att testa utrustningen ombord såsom exempelvis motorer.

Hantverkare – Vid uppdrag exempelvis i skärgården där båten endast är ett transportmedel för att kunna ta sig till den plats där uppdraget skall utföras. Att medföra visst arbetsmaterial och eventuell hantlangare som behövs för att kunna utföra den aktuella tjänsten förändrar inte den bedömningen.

Uthyrningsfartyg – Dessa fartyg blir inte automatisk handelsfartyg bara för att uthyrningsverksamheten i sig innefattar fartygen och pengar byter ägare. Det är fartygets användningsområde när det lämnat bryggan som är avgörande för bedömningen. Om fartyget då används till att transportera gods eller passagerare för annans räkning är det att anses som ett handelsfartyg. Om det däremot hyrs av en familj som ska ge sig ut på fritidssegling i skärgården är det inte ett handelsfartyg.

Föreningar – Fartyg som ägs av föreningar och där endast medlemmarna i föreningen tillåts följa med ut på/använda fartyget omfattas inte av begreppet.

Slutsats

Fartyget måste i sig utgöra en affärsmässig verksamhet för att det ska anses vara ett handelsfartyg. Dock kan fartyget vara en mindre del i en större helhet, men det måste ha en egen funktion i verksamheten. Det är viktigt att komma ihåg att enbart det faktum att vissa verksamheter initialt bedöms falla utanför tillämpningsområdet, inte betyder att denna bedömning inte kan komma att ändras om verksamheten ändras. Tillämpningen avser inte att undanta vissa grupper generellt utan det är fortfarande fartygets verksamhet som styr bedömningen.

Johan Franson

Sara Hogstadius

Sändlista:
Kustbevakningen
Sjöpolisen
Åklagarmyndigheten
Sweref
Sjöbefälsförbundet
SEKO Sjöfolk
Sveriges Fartygsbefälsförening
Sveriges Redareförening
SARF
Sweboat (Björn Lagerqvist)